

De hel van Stalingrad

Perry Pierik & Peter Steeman

De hel van Stalingrad

TDM

De Hel van Stalingrad

© 2020 Perry Pierik / Peter Steeman

© 2020 Uitgeverij ASPEKT

Amersfoortsestraat 27, 3769 AD Soesterberg, Nederland

info@uitgeverijaspekt.nl - <http://www.uitgeverijaspekt.nl>

Distributie: TDM Books

Omslagontwerp: Bas Goverde

Binnenwerk: Charise Blokdijk / Thomas Wunderink

ISBN: 9789493001374

NUR: 680

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprerecht (postbus 882, 1180 AW, Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) van deze uitgave in bloemlezingen, readers, en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912), dient men zich tot de uitgever te wenden.

*He ordered us to stand fast and save Stalingrad. So we knew then that
it was 'do or die.' We could not retreat.*

- Vasily Chuikov

INHOUDSOPGAVE

- 11 Voorwoord
- 13 'Fall Blau'
- 16 Führer-Weisung nr. 41
- 17 Kertsj - Sebastopol
- 27 Charkov – De Sovjets vallen als eerste aan
- 30 Operatie Fridericus – het Duitse antwoord op
het Charkov-offensief
- 38 Bestorming Sebastopol
- 57 De 'genadeloze strijd' om de Donmetropool
- 63 Nieuwe opmarsrichtingen: Führer-Weisung nr. 45
- 66 Het Rode Leger verdedigt Stalingrad bij Kalatsch –
de laatste klassieke omsingelingsslag in het
oosten
- 73 Doelwit Stalingrad en de eerste problemen voor
de Duitse aanvallers
- 76 Boomloos gebied
- 78 Verraad?
- 81 De slag om Stalingrad
- 85 De *Stavka* maakt plannen
- 88 Uranus
- 92 Radicale maatregelen zijn nodig – maar Paulus is
gebonden aan de politiek
- 95 De vergankelijkheid van de roem
- 99 'Wintergewitter' - panzerraid naar Stalingrad,
de mislukte ontzettingpoging
- 104 Bruggenhoofd Aksaj

- 128 De *Madonna* van Stalingrad en de terugtocht uit Kaukasus
- 135 Het 'georganiseerde afsterven' is begonnen
- 138 Capitulatie
- 140 De luchtbrug naar Stalingrad Besluitvorming
- 145 Voor Paulus telt Hitlers woord
- 152 Oorzaken voor het mislukken van de luchtbrug
- 172 De geschiedenis en uitvoering van de luchtbrug beginfase
- 178 De Russen slaan terug
- 181 Harde les van de Russische winter
- 186 Operatie 'Wintergewitter'
- 188 *Tatsinskaja* in Russische handen
- 193 Jachtvliegtuigen op *Pitomnik*
- 199 De ramspoed zet door
- 203 De poging van Erhard Milch
- 227 Het einde van de luchtbrug
- 228 Bijlage: De vliegtuigen
- 248 Literatuuropgave

Armschild Stalingrad, ontworpen door Paulus persoonlijk

Voorwoord

Met de start van de operatie onder de codenaam ‘*Fall Blau*’, het nieuwe Duitse zomeroffensief in Rusland in 1942, begon het dramatische hoofdstuk Stalingrad. De stad aan de Wolga werd aanvankelijk niet eens genoemd in de Duitse plannen. Desalniettemin ontwikkelden de operaties zich zo, dat er uiteindelijk een titanenslag plaatsvond, die mede beslissend was voor het verdere verloop van de Tweede Wereldoorlog. In dit boek staan we bovenal stil bij de luchtbrug naar de stad. Het Duitse 6de leger was na omsingeling door het Rode leger, afhankelijk geworden van logistieke steun van buitenaf en slechts een luchtbrug kon helpen.

Luchtmachtcommandant Hermann Göring garandeerde de bevoorrading met voldoende goederen, waaronder grote hoeveelheden munitie, maar al direct werd duidelijk dat dit veel te hoog gegrepen was. De troepen bij Stalingrad stierven langzaam af. Zelfs de afvoer van gewonden verliep gebrekkig en werd uiteindelijk onmogelijk. Naast de slag om de stad is er ook uitgebreid aandacht voor het voorspel van Stalingrad, waarin een aantal interessante zaken gebeurden, die niet zo algemeen bekend zijn. Zo startte het zomeroffensief van 1942 niet van Duitse kant, maar van Russische zijde. Tegenwoordig zouden wij dat een *pre-emptive strike* noemen. Het Rode leger probeerde in de frontsector bij Charkov, naar het zuidwesten door te breken. Via een haastig opgebouwde tegenactie, operatie ‘*Fridericus*’, werd de aanval gepareerd en de Sovjets een zware slag toegebracht. Ook langs andere fronten was het voortraject van Stalingrad uitermate bloedig, zoals bij Sebastopol, Kertsj, Woronesch en bij Kalatsch, vlak voor Stalingrad. In veel opzichten was deze laatste krachtmeting ook een keerpunt. Het was de laatste klassieke Duitse omsingelingsslag waarbij het Rode leger met grote eenheden ingesloten raakte.

Stalingrad was een grote menselijke tragedie aan beide zijden. Wie zich in de slag en het menselijk lijden verdiept, zal niet anders dan tot de conclusie kunnen komen, dat dit lijden universeel was. Stalingrad werd het graf voor duizenden dienstplichtige militairen die vaak, los van enig ideologisch concept, simpelweg vochten voor hun lijfsbehoud. Ook de burgerbevolking van de stad leed enorm en over het lot van de Russische en Duitse krijgsgevangenen zijn gruwelijke verhalen bekend. Dit alles neemt niet weg dat Stalingrad wel de ommekeer was in wat historici steeds meer zijn gaan zien als een ‘vernietigingsveldtocht’. Operatie ‘*Barbarossa*’, de Duitse aanval op de Sovjet-Unie, stond van het begin af aan in het teken van de nazi-ideologie. Er werd vanaf de eerste dagen jacht gemaakt op communistische commissarissen, lokale bestuurders, partizanen en joden, en zgn. ‘*Einsatzgruppen*’ (moordcommando’s van de SD) opereerden vlak achter het front met een ongekennde terreur.

In dit boek staat de Duitse militaire en politieke besluitvorming die leidde tot het debacle Stalingrad, centraal; en voorts de luchtbrug die volgde op het militaire *fiasco* aan Wolga en Don. Via tekst, kaartmateriaal dat speciaal voor dit boek vervaardigd werd, en aangrijpende foto’s wordt de lezer meegevoerd naar de bekendste slag aan het oostfront. Dat Stalingrad niet op zichzelf stond, maar onderdeel was van een eindeloze reeks bloedige veldslagen, wordt in dit boek duidelijk gemaakt; alsmede hoe generaals en politieke leiding van nazi-Duitsland zich gaandeweg vervreemden van de werkelijkheid en vanuit het *Führer*-hoofdkwartier opdrachten verstrekten aan een leger dat wegzakte in koude, honger, wanhoop en de dood.

De auteurs

‘Fall Blau’

Paulus (commandant 6de Leger): *Ich verstehe nicht, entweder habe ich das Kommandieren verlernt - oder Gott ist auf ihrer Seite!*

Schmidt: *Herr Generaloberst, Gott ist immer auf der Seite der starken Bataillone.*

(Nikolaj Wirta in *Die Stalingrader Schlacht*)

Na het mislukte zomeroffensief van 1941, ‘operatie *Barbarossa*’, stond het Duitse leger in de zomer van 1942 voor een belangrijke opgave. Nu het weer opnieuw gunstig was voor offensieve operaties, wilde nazi-Duitsland het initiatief herwinnen. Ditmaal zou de strijd nog meer Hitlers stempel krijgen dan voorheen. De blik ging naar het zuiden, de olievelden van de Kaukasus en de militaire operaties tussen de rivieren de Donets en de Don, die de weg moesten vrijmaken voor het offensief naar het zwarte goud van Bakoe en Grozny. Hitler hechtte een belangrijke geopolitieke, militaire en economische waarde aan olie. De bekende Duitse tankspecialist Heinz Guderian meende zelfs, dat olie voor Hitler ‘met hoofdletters geschreven stond.’ Niet alleen in de zomer van 1942, maar tot aan het einde van de oorlog toe, zou Hitler strijden voor de oliereserves van het Derde Rijk; of het nu de Roemeense velden bij Ploesti waren, de Hongaarse velden bij Nagykanisza of de kleine velden van het Oostenrijkse Zisterdorf. Stalingrad speelde aanvankelijk in de voorbereidende plannen van het Duitse opperbevel nauwelijks een rol. De stad aan de Wolga, vernoemd naar Stalin, zou uiteindelijk op een golf van destructie komen bovendrijven.